

Næstved Havn. Her er en gruppe kunstnere rykket ind og giver en anden slags liv mellem by og industri. Foto: Kontraframe, Scanpix

NÆSTVED ■ Kunsten sætter nye stiklinger i havnens rå industrimiljø og på hospitalerne. Og den er flyttet ud i haven. Der er organisk vækst i den sydsjællandske kultur.

Havn, have og heling

HEIDI LAURA

Industriområdet Maglemølle ved Næstved Havn er indbegrebet af rå og autentisk: bunker af sand og grus, store muskuløse maskiner og upolerede bygninger. Alt står og dirrer i dagens 30 graders varme. Der bor 180 virksomheder i området, men også en gruppe kunstnere er flyttet ind, for her kan man få masser af plads at arbejde på. Gelænderet er brandvarmt, når man stiger op ad den stejle ydre metaltrappe til første sal i nummer 83 for at besøge NU Galleri og lige nå at se den aktuelle udstilling *Me Make House* om anderledes måder at tænke byplanlægning og arkitektur.

Galleriet gemmer sig i det lyseste hjørne af billedkunstneren Søren Martinsens store værksted; hans egne store malerier står lænet op ad væggen i de andre lokaler. For et par år siden fik han og hans kone, kunstneren Dorte Buchwald, lyst til at lave udstillinger, som både kunne være et samlingspunkt for kunstnere i området og en mulighed for at komme mere i kontakt med omgivelserne. »Næstved er en fin by, hvorfor ikke lave noget her,« som Søren Martinsen siger. Den aktuelle udstilling inviterer til at tænke mere nænsomt om byer og arkitektur.

»Det går så hurtigt, når de kommerielle kræfter rykker ind for at bygge byerne om, at man ofte glemmer den sjæl og de minder, som findes i bygningerne,« forklarer Søren Martinsen.

Fra galleriets vinduer har man en storslået udsigt over havneområdet; et kæmpe gavlmaleri dækker en af de store bygninger overfor. Helt i pagt med den upolerede stemning af havneby har Næstved et stærkt miljø for graffitikunst og hiphop; basen er den meget aktive ungdomsskole, som også ofte henter internationale graffitikunstnere til byen. Næstved Kommune støtter kulturen, og byens talentudvikling har allerede kastet flere unge billedkunstnere af sig.

Det er blevet til foreløbige udstillinger i NU Galleri, og den forrige, *Kvindeligt univers i provinsen*, lod kvindelige kunstnere forholde sig til samtidskunst i provinsen. »Samtidskunsten er på en måde en slags forskning. Den adskiller sig derved fra den eksisterende lokale kunst, der ofte beskæftiger sig med kunsten som en spændende hobby. Vores oplevelse er, at samtidskunst i provinsen ikke har meget plads, men at den til gengæld har et stort potentiale,« skrev kunstnerne i oplægget til udstillingen og inviterede også til rundborde samtale i samarbejde med Ringsted Galleriet og Rønnebæksholm. Måske er NU Galleri blevet en lille lokal tænketank – men det store mysterium er stadig, hvordan man kan blive synlig for flere endnu, konstaterer Søren Martinsen.

Selv hvis man ingen aktuelle planer har om at lægge vejen forbi Næstved, kan man lytte med på Nu Galleris podcasts om udstillingernes temaer; på den måde har stedet en meget

store rækkevide. Og netop den evne til at strække sig langt ud over de umiddelbare fysiske rammer er faktisk lidt af et tema for kunsten i Næstved.

KUNSTHALLEN RØNNEBÆKSHOLM bor også i udkanten af Næstved, bare på en helt anden måde. Man kan gå ad grønne stier fra stationen, og hvor byen ender, ligger den tidligere herregård som en lille åbenbaring i landskabet. Den første omtale af Rønnebæksholm er fra 1321 – for præcis 700 år siden. Både adelige og borgerlige familier har ejet herregården, men siden Næstved Kommune i 1998 købte stedet, har det udviklet sig til et hjem for samtidskunsten, i særlig grad under den tidligere leder Dina Vester Feilberg, som ikke mindst knyttede børn og unge til stedet. Ambitionerne er ikke mindre under Lotte Juul Petersen. Sankthansaften åbnede *Soil.Sickness.Society* – udstillingen om ubalancerne i forholdet mellem jord, mennesker og samfund breder sig ikke bare op på loftet, ud i herregårdshaven og ind i laderne på Rønnebæksholm, men strækker sig også helt ud til Næstved Sygehus, Oringe Psykiatriske Hospital og plejehjemmet Marjatta.

Hvad skal der til for at hele et samfund hjemstødt af stress, angst og depression? spørger udstillingen og viser for eksempel søvndrager af Hannah Toticki Anbert, inspireret af en moderne bespørgning, som sover faretruende lidt; mens man drikker sin opkvikkende kaffe i cafeen kan man studere Carolyn Lazards videoværk *Crip Time*, hvor et par adrætte hænder sorterer ugens ration af piller ned i små bokse til morgen, middag og aften for hver dag.

Soil.Sickness.Society byder også ind på mulige veje til helbredelse: Til august begynder det store program med blandt andet sommerlejr i Medicinhaven for Radikal Omsorg; yoga, dans og terapeutiske seancer i Hospital for Selvmedicinering i den tidligere herskabsstald; tre store seminarer om udstillingens temaer og naturskrivegrupper ledet af Foreningen Kunst og Mental Sundhed. Samme gruppe står bag litteraturterapi for både patienter og pårørende på Oringe Psykiatriske Hospital. På det antroposofiske bosted Marjatta i Tappernøje vil man kunne genopdage kunstneren Grethe Bagge, hvis æteriske udsmykninger har præget stedet, og på Lungemedicinsk Afdeling på Næstved Sygehus vil en ny udsmykning tilføje et tiltrængt æstetisk lag til et på mange måder nedslidt betonhus. Måske kan det inspirere til, at endnu flere hospitalsafdelinger ønsker sig mere sjæleberigende indretninger?

Det samlede koncept modtog sidste år Bikubenfondens Visionspris for at »række ud over en klassisk udstilling med

et højtaktuelt emne og en aktivistisk tilgang til at gøre kunsten til katalysator for sundhed og fællesskaber«. Åbningen sankthansaften bød på lidt af det hele fra programmet og var lagt præcis da, fordi der er en stærk tradition for, at store dele af Næstved drager til Rønnebæksholm netop den aften med børn, tæpper og klapstole. Og udstillingen er for dem alle. (Se Pst... WA #26).

KUNST SOM TERAPEUT? Det er rent kæteri for visse, men samtidskunsten har det med at stikke af fra de fine saloner og i stedet tage solide samfundsproblemer op. Hvordan bør institutionerne forholde sig til det?

»Giv kunsten større ansvar!« svarer Lotte Juul Petersen. »Man kunne give en slags borgerløn til kunstnere mod, at de står for vigtige aktiviteter i samfundet, ikke mindst sammen med børn og unge.«

»Gør op med armslængdeprincippet og ideen om, at man ikke må instrumentalisere kunsten,« supplerer udstillingens kurator Maria Kjær Thomsen. »Det er jo netop, når man lader kunsten være et instrument for noget, at man kan se relevansen af den! Kunsten har i nogle generationer været mere elitær og har kredset om sine egne diskurser – men hvorfor ikke integrere den mere i samfundet til at løse specifikke opgaver, selvfølgelig på kunstens egne præmisser?«

Maria Kjær Thomsen er selv vokset op på Sydsjælland og flyttede for nogle år siden tilbage til egnen. Det er hun ikke ene om; omkring halvdelen af de cirka 40 kunstnere og litteraturer, som bidrager til udstillingen, har en tilknytning til området; især Møn har længe tiltrukket det kreative lag, og nu taler alle om, hvordan kunstnere som Danh Vo og Tue Greenfort har slået sig ned på Falster. For rigtig mange er det alt det grønne og roen, som drager. Det er det ofte også for de mange kunstnere, som søger om en såkaldt residency på Rønnebæksholm.

»Haver kræver nærvær og langsomhed, og vi søger det langsomme nu,« siger Lotte Juul Petersen.

»Men Næstved er ikke Nordsjælland,« siger Maria Kjær Thomsen, »det er også et råt sted med ensomme mænd på borede knallerter.« »Og udsatte borgere,« tilføjer Lotte Juul Petersen. Men også en by med en stærk identitet, er de enige om.

Hvis den rå havn er byens ene modpol, så er det grønne Rønnebæksholm den anden: udblik og industri over for rolig vækst. Kunsten vokser ind i det hele.

Kroppe, Heidi Hoves bidrag til udstillingen KUP i NU Galleri. Foto: Søren Martinsen.

MØLLERS HAVE

HØJBEDE PÅ HJUL

PETER FRIIS MØLLER

Køkkenhaven her på stedet blev, som omtalt ad flere omgange i nærværende klumme, lagt om til gravefri dyrkning i 2017. Denne tilgang til jordbruget indebærer blandt andet, at der ikke efterårsgraves, pløjes eller fræses, og at der i øvrigt kun graves og rodes i jorden i forbindelse med eksempelvis lægning og høst af kartofler. Det giver mindst mulig forstyrrelse af og skade på jordens rige liv af organismer, herunder regnormene – til gavn for udbytte, naturindhold og have dyrkerens ryg og øvrige magelighed. I 2019 blev dyrkningsjorden lagt i endnu mere faste rammer gennem bygning af egentlige højbede af lange planker af douglasgran. I disse bede er jordoverfladen hævet cirka 20 centimeter over det omliggende jordsmon ved påfyldning af god muld. Afgrødernes rodrum er derved gjort tilsvarende større og bedre.

Højbede er nødvendige, hvor der skal dyrkes på klippegrund af asfalt og beton inde i byerne, men er også relevante her på stedet, hvor de forudgående århundreders pløjning har sendt mulden ned ad bakken og efterladt en stenet og ret stivleret moræne, der kræver en særlig omfattende indsats for at blive dybmuldet. Også her er det snildt at udstrække dyrkningen til terrasser og stenflader; i første række med krukke og kummer og siden med flytbare bede.

I år kom turen derfor omsider til næste tiltag i femårsplanen: bygning eller sammenflikning af en mobil bedkasse, et højbed på hjul til gårdspladsen (terrassen om man vil). Tanken er, at man hurtigt, nemt og i behagelig arbejdshøjde skulle kunne høste/gribe/klippe især det grønne drys få meter fra køkken og spisebord, fremfor at begive sig ud på en vandring til urtehavens indelukke.

Målene på denne bedkasse blev defineret af nogle sammenklappelige pallerammer, som jeg havde fået fingre i. Det gav en længde på 119 centimeter, en bredde på 79 og en højde

på selve kassen på cirka 66 centimeter. Muldvarpen måtte kun frem i lyset i forbindelse med anskaffelsen af hjulene, alle de øvrige materialer var allerede til stede i kælderen, skur og vognport.

Efter bygning blev kassen foret med plastik og jord påfyldt i et til at begynde med 30 centimeter tykt lag. Det er planen at øge det gradvis i de kommende år. Katte troede øjensynlig, at det var en særlig facilitet, indrettet til dens eksklusive brug. Derfor måtte det dækkes med net i en periode. Hjulene gør, at bedkassen kan flyttes rundt på brolæg-

ningen efter behag og behov. Den er godt nok ikke helt let at flytte – omtrent som at skubbe en fyldt tipvogn i en guldmine, men mobil, det er den.

OMKRING EN FJERDEDEL af bedet blev i det tidlige forår plantet til med økologisk persille i form af de underjordiske levninger fra indkøbt – og afhøstede – potter med denne uundværlige plante: De nedklippede og blegstottige planter skulle have en chance for at leve videre. Det lønede sig virkelig – de udplantede persillevækster voksede frem til at yde den kraftigste og fineste persille, som er set her i haven de sidste mindst 30 år. Det samme gjaldt purløgene, som var selvsåede planter, gravet op andetsteds og udplantede. De øvrige dele blev ad flere omgange tilsået med dild og radiser. Dilden er stadig under fremvækst og tegner nogenlunde tilfredsstillende, mens radiserne hidtil har været lidt af en fiasko, navnlig på grund af de nednævnte, ubudne gæster:

En ulempe ved disse konstruktioner af træ er, at de giver stærkt forbedrede opholdsmuligheder for især de små arter af nøgensnegle, som så kommer frem i mørke og i fugtigt vejr for at æde løs af de afgrøder, som der så gavmildt diskos op med. Det gælder både i højbedene og bedkassen. Lejlighedsvis er dræbersnegle blevet taget på fersk gerning, heraf en enkelt i højbedet, men ellers har der først og fremmest været tale om horder af to andre små, temmelig plagsomme arter af nøgensnegle: agersnegl (*Deroceras agreste*) og nøgen have-snegl (*Arion hortensis*). Den førstnævnte, agersneglen, er hvidliggrå eller gullig med mørkere tegninger. Den kan blive op til tre-fire centimeter lang og ligner i de unge udgaver mest en snotklat. Den sidstnævnte kan blive op til fire-fem centimeter lang og er grålig til sort med gul til orange fod, der ses som en gulorange stribe ved basis.

Begge arter er meget almindelige i haverne, og der findes næppe en have dyrker, som ikke har mødt disse slimede væsener i deres jordbær, salat, radiser eller på kartoffelplanterne. I det mindste ser disse sluger heller ikke ud til at bryde sig om persille. Men det skal de nu ikke lastes for. Her på stedet vises ingen nåde over for disse plager, dog ombringes de udelukkende ved hurtige, mekaniske metoder: kvasning med tang, mellem to sten eller træstykker eller overklipping med en saks. De trods alt indtil videre ret få dræbersnegle klæres fortsat især med det lange tidseljern. Efter nogle dages finkæmning og drab er det tilsyneladende lykkedes at blive dem nogenlunde kvit i bedkassen, men det gælder om vedvarende at have et vågent øje på disse glubende vegetarer.